

Лисанець Ю.В., Стриж А.А.

ВДНЗУ “Українська медична стоматологічна академія”

**Типологія мовних помилок у процесі вивчення англійської мови
студентами вищих медичних навчальних закладів**

У статті запропоновано типологію мовних помилок у процесі вивчення англійської мови у медичному виші. Типові мовні помилки схарактеризовано відповідно до рівнів мовної системи. Розглянуто основні чинники виникнення помилок. Виявлено ситуації мовної інтерференції з боку рідної мови. Наголошено на провідній ролі інтерференції, спричиненої вивченням латинської мови, що зумовлює появу помилок, характерних власне для вищих медичних навчальних закладів. Наведено способи мінімізації й уникнення помилок в усному та писемному мовленні студентів вищих медичних навчальних закладів.

Ключові слова: мовні помилки, рівні мовної системи, інтерференція.

В статье предложена типология речевых ошибок в процессе изучения английского языка в медицинском вузе. Типичные языковые ошибки охарактеризованы в соответствии с уровнями языковой системы. Рассмотрены основные факторы возникновения ошибок. Выявлены ситуации языковой интерференции со стороны родного языка. Отмечена роль интерференции, вызванной изучением латинского языка, которая приводит к появлению ошибок, характерных для высших медицинских учебных заведений. Приведены способы минимизации и избежания ошибок в устной и письменной речи студентов высших медицинских учебных заведений.

Ключевые слова: языковые ошибки, уровни языковой системы, интерференция.

The article suggests the typology of linguistic errors in the process of learning English in medical universities. Common mistakes are grouped according to the levels of the language system. The main factors of errors are considered. Situations of interference from native language have been detected. The authors have emphasized the leading role of interference caused by the study of Latin, which leads to errors that are specific to higher medical educational institutions. The ways to

minimize and avoid errors in oral and written speech of students in higher medical educational institutions have been described.

Keywords: *speech errors, language system levels, interference.*

Вступ. В умовах поглиблення інтеграційних процесів одним із пріоритетних напрямків підготовки студентів ВМНЗ стає вивчення іноземної мови, що значно збільшує можливості випускників, розширює коло їх професійного спілкування, створює умови для міжнародної академічної мобільності та конкурентоздатності сучасного медичного фахівця.

Аналіз попередніх досліджень. Вивченню проблеми мовних помилок вже було приділено достатньо уваги [1; 2; 4; 5; 6]. Актуальність дослідження зумовлена тим, що поява помилок — цілком природне й поширене явище у процесі вивчення іноземної мови студентами немовних вишів, і вчасна корекція помилки є запорукою успішного опанування іншомовного матеріалу. **Мета роботи** — схарактеризувати типові мовні помилки, виявлені у студентів вищого медичного навчального закладу під час вивчення англійської мови за професійним спрямуванням, а також окреслити методичні прийоми та способи їх усунення.

Матеріали та результати дослідження. Матеріалом статті слугували анормативи, виявлені в студентів у процесі викладання навчальних дисциплін “Англійська мова” та “Англійська мова за професійним спрямуванням”. У процесі аналізу мовних помилок, допущених студентами ВМНЗ, за основу було взято класифікацію відповідно до рівнів мовної системи [3]. До фонетичних анормативів належать:

- неправильна вимова голосних звуків та дифтонгів ([aɪ]: “lining”, “hypocalcification”, “pyloric”, “gynecology”, “hyoid”, “thyroid”, “minor”, “tricuspid”; “saliva”, “enzyme”, “spinal”, “fungi”, “bronchi”, “foci” та ін.; [ʌ]: “duct”, “ulna”, “sublingual”, “ulcer”, “stomach”; [ju]: “humerus”, “purulent”, “uvula”, “sputum”; [ɛ]: “threat”, “spread”, “sweat”, “breath”;

[qu]: “throat”, “load”; [j]: “fever”, “severe”, “inferior”, “superior”, “caecum”; [ʃ]: “swallow” та ін.).

- приголосних звуків ([k]: “trachea”, “brachial”, “bronchus”, “headache”, “chronic”, “ischium”; [z]: “xerostomia”, “xiphoid”; [dʒ]: “gingiva”, “jejunum”, “juvenile”, “gestation”, “major”; [t]: “thymus”, “thorax” та ін.).
- вимова букв, що не вимовляються в англійській мові (“mute letters”): “pneumonia”, “phlegm”, “limb”, “thigh”, “benign”, “weigh”, “thumb”, “wrist”, “knee”, “sign”, “pterygoid” та ін.
- акцентологічні помилки (порушення норм наголосу): [n'dʒɔri] замість [ɪndʒɔri]; [dɪpɔzɪt] замість [dɪ'pɔzɪt]; [prɒpɔl] замість [prɔ'pɔl] та ін.
- орфографічні помилки: “breath” — “breathe”; “advice — “advise”; “complain” — “complaintt”; написання міжнародних непатентованих назв лікарських засобів (“Olanzapine” — має бути з малої букви) та назв брендів (“zurhexa” — має бути з великої букви); вживання апострофа в епонімах (“Down’s syndrome”; “Mortimer disease”) тощо.

Варто зазначити, що значна частина фонетичних помилок спричинена інтерференцією з боку латинської мови. Так, значну кількість термінів, медичних зокрема, в англійській мові запозичено з латини, однак вимова термінів зазвичай істотно відрізняється від джерела запозичення. Одним із найпоширеніших аномативів у цьому контексті є вимова суфікса “-itis”, що означає запалення (“stomatitis” — [ˈstɒmɑtɪtɪs]; “appendicitis” — [əˈpɛndɪtɪs]; “gastritis” — [ˈɡɑstrɪtɪs] та багато інших), однак часто вимовляється студентами на латинський манер. Багатьма студентами звук “ц”, який позначає літера “c” в латині, переноситься на англійські слова латинського походження, хоча цей звук у фонетичній транскрипції англійської мови не представлений (cystic [ˈsɪstɪk], cancer [ˈkænsə], facial [ˈfeɪʃəl]). У зв’язку з цим варто звертати увагу студентів на транскрипцію таких слів, використовувати в процесі навчання фонетичні таблиці, а також аудіовізуальні засоби. Використання аудіо- та відеозасобів підвищує рівень мотивації студентів, дає можливість працювати з автентичними зразками іншомовного мовлення.

Відомо, що під час слухозорового сприйняття засвоюється 60% інформації (на противагу 15% при слуховому сприйнятті та 25% — при зоровому). Інтенсифікація різних каналів сприйняття інформації активізує увагу студентів, що, у свою чергу, оптимізує процес запам'ятовування мовного матеріалу.

Серед помилок лексико-семантичного рівня найчастіше зустрічаються:

- помилки в прийменниковому керуванні (“to complain *of*” замість “to complain *on*”; “to depend *of*” замість “to depend *on*”; “to be divided *on*” замість “to be divided *into*”).
- помилки у безприйменниковому керуванні дієслів (наприклад, дієслово “to enter”, яке використовується в медичному дискурсі без прийменника у значенні “надходити, входити” (“Foreign substances *enter* the body and cause the manufacture of antibodies”), на противагу “to enter *into*”, що означає “укласти договір”). Вищеназвані помилки зумовлені “накладанням” прийменникового керування в українській мові на керування в англійській.
- некоректне вживання т.зв. “фальшивих друзів перекладача”: “complexion” — “колір обличчя”, а не “комплексія”; “gland” — “залоза”, а не “мигдалик”; “angina” — “стенокардія”, а не “ангіна”; “hospital” — “лікарня”, а не “госпіталь”.

До помилок лексико-граматичного рівня належать:

- вживання означуваного прикметника після іменника (інтерференція з боку латинської мови);
- використання інфінітиву з часткою *to* після модальних дієслів (*may, can, must*);
- вживання інфінітиву замість герундія;
- використання прийменника після герундія;
- ігнорування закінчень *-s/-es* у дієсловах у третій особі однини теперішнього неозначеного часу;

- неправильне вживання категорії числа (однина замість множини), як-от: “infectious bacteria *gains* entry to the human body”; “data *has* been collected”;
- порушення порядку слів у реченні (інтерференція з боку української мови: вживання присудка перед підметом, обставини в середині речення);
- неправильне утворення питальних речень (без допоміжного дієслова, з порушенням порядком слів);
- використання допоміжного дієслова *to be* в реченнях з наявним смисловим дієсловом у теперішньому неозначеному часі та ін.

М. Спратт [10] зазначає причини, з яких мовці роблять помилки. Вони можуть мати труднощі, вимовляючи певні звуки; остаточно не засвоїти лексичну одиницю або граматичну конструкцію; потребувати більше часу для перевірки і виправлення своїх письмових робіт; може мати місце інтерференція з боку рідної мови, а також слід зважати на низький загальний рівень мовної підготовки студентів. Причина помилки визначає спосіб її виправлення. Викладач поєднує прийоми власного втручання, коригування в групі та самокорекції. Іноді він мусить здійснювати корекційну діяльність, інколи тільки вказує на помилку, щоб дати змогу студентові виправитися самому або щоб інші мовці могли йому допомогти, час від часу взагалі ігнорує помилки. Це залежить від навчальної мети, етапу заняття, серйозності помилки і потреб мовця. Не слід виправляти кожну помилку – це може призвести до втрати студентом мотивації.

На переконання С.П. Кордера [8], виправлення помилок викладачем має бути спрямоване передусім на формування у студента навичок самоконтролю та самокорекції. Саме тому доцільною є розробка спеціальних вправ, спрямованих на розвиток критичного мислення студентів. З метою попередження й усунення помилок слід впроваджувати в процес навчання такі методичні прийоми, як коментування й унаочнення [1]. Наприклад, помилки у вживанні апострофа в епонімах можна мінімізувати, пояснивши студентам, що

існує загальноприйняте правило, згідно з яким апостроф ставиться, якщо хвороба названа ім'ям пацієнта. У випадку ж, коли хвороба названа на честь лікаря, апостроф не вживається [7]. Таким чином, помилки можна уникнути, звернувшись до довідкової літератури з історії медицини. При роботі з “фальшивими друзями перекладача” студентам слід пояснювати причини їх виникнення. Так, причиною появи лексеми “angina” є паралельне запозичення: українська та англійська мови запозичили слово з латинської, однак значення запозичених слів при цьому різні. В українській мові це слово було запозичене з латинського “angina tonsillitis” — “задуха від запалення мигдаликів”, у той час як англійське слово “angina” походить від іншого латинського словосполучення (“angina pectoris” — “грудна задуха”). Ще одним продуктивним способом є зіставлення мовних явищ в англійській та латинській мовах, актуалізація попередньо набутих знань студентів. Не можна оминати увагою такий важливий психологічний чинник, як мотивація студентів. Тільки сильно вмотивовані мовці сприйнятливі до формування навичок самоконтролю і самокорекції, що відіграє визначальну роль для успішного оволодіння іншомовним матеріалом.

Висновки. Класифікація та аналіз типових помилок є важливими етапами на шляху їх запобігання та мінімізації в усному та писемному мовленні студентів. На наше переконання, перспективним напрямком є розробка системи вправ, дослідження методів і прийомів, спрямованих на попередження й подолання мовних помилок в усному та писемному англomовному мовленні студентів ВМНЗ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Беляєва О.М. Типологія мовних помилок і шляхи їх мінімізації у процесі навчання майбутніх лікарів латинської мови та медичної термінології / Олена Миколаївна Беляєва // Мовні дисципліни в контексті розвитку сучасної вищої школи : матеріали Всеукраїнської дистанційної науково-

- практичної конференції з міжнародною участю (13—14 листопада 2014 року). — Харків : «Тім Пабліш Груп», 2014. — С. 23—29.
2. Бондаренко Т. Г. Типологія мовних помилок та їх усунення під час редагування журналістських матеріалів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.08 «Журналістика» / Т. Г. Бондаренко. — К., 2003. — 20 с.
 3. Григорьева А. К. Речевые ошибки и урони языковой компетенции : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.01 «Русский язык» / А. К. Григорьева. — Елец, 2004. — 21 с.
 4. Тарнавська Т. В. Аналіз мовних помилок у процесі навчання англійській мові майбутніх фахівців економічного профілю / Т. В. Тарнавська // Вісник НТУУ «КПІ». Серія «Філософія. Психологія. Педагогіка». — 2010. — Вип. 2. — С. 188—191.
 5. Шульга Т. Типові помилки в наукових роботах студентів / Т. Шульга // Культура слова. — 2011. — №74. — С. 163—166.
 6. Яворський А. Ю. Типові мовні помилки на сторінках друкованих ЗМІ Кам'янецьчини : [Електронний ресурс] / А. Ю. Яворський // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія «Філологічні науки». — 2012. — Вип. 29. — Режим доступу: <http://esnuir.eenu.edu.ua/handle/123456789/512>.
 7. Classification and Nomenclature of Morphological Defects // The Lancet. — 1975. — 1 (7905). — P. 513—514.
 8. Corder S. P. The Significance of Learners' Errors / S. P. Corder // International Review of Applied Linguistics. — 1967. — No. 5. — P. 160—170.
 9. Pinto N. Common Errors to Look out for in Medical Papers / Nikhil Pinto // European Science Editing. — 2013. — Vol. 39. — No. 3. — P. 24—25.
 10. Spratt M. The TKT Course. Modules 1, 2 and 3 / M. Spratt, A. Pulverness, M. Williams // Cambridge : Cambridge University Press, 2011. — P. 143—154.